

VÄIKE PRINTS

NUKU teatri lavastus vanusele 7+

Lavastuse sisukokkuvõte:

Lavastuse peategelane on lendur Tonio, kelle lennukiga juhtub õnnetus – ta peab tegema hädamaandumise Sahara kõrbes. Algavad rasked päevad, mil Tonio võitleb oma ellujäämise nimel nii vaimselt kui ka füüsiliselt. Tonio on jõuetu ja segaduses; kuuleb ja näeb hallutsinatsioone – oma naise häält, viimast vestlust abikaasaga.

Kunagi, kui lendur oli veel väike poiss, joonistas ta pildi boamaost, kes seedib elevanti, kuid kõik täiskasvanud, kellele ta seda pilti näitas, pidas joonistust kübaraks. See pärast ei joonistanud ta enam ühtegi pilti – kuni kohtus kõrbes Väikese Printsiga, kes palus tal joonistada lamba.

Kui Väike Prints ilmub, ei saa Tonio esialgu aru, kas tegu on kujutluse või reaalsusega. Printsi soovist joonistada talle lammas satub Tonio segadusse. Ta näitab Väikesele Printsile kõigepealt lapsepõlves joonistatud pilti ning tema suureks üllatuseks lükkab Väike Prints selle eemale öeldes, et ta ei soovi pilti elevanti seedivast boamaost. Sellest saab alguse nende sõprus.

Pärast kolme ebaõnnestunud katset joonistada Väikesele Printsile lammas, ärritub lendur ning joonistab Printsile kasti, väites, et lammas on seal sees. Tema hämmastuseks ütleb prints, et see on täpselt selline pilt, mida ta soovis. Järgnevate päevade jooksul jutustab prints Toniole oma elust ja teekonnast Maale. Koos mängitakse läbi terve printsi lugu, mis algab asteroidilt B 612. Prints soovis lammast, et too saaks tema planeedi umbrohust puhtana hoida, aga ehmub, kui kuuleb, et lambad söövad ka roose. Sellest tingituna räägib Väike Prints oma armastusest ühe roosi vastu, mis mõne aja eest tema planeedil kasvama hakkas. Näeme Printsi ja roosi kohtumist – Prints on roosi ilust lummatud. Ta hoiab roosi väga, kuid nende vahel tekib arusaamatusi ning segaste tunnetega lahkub Prints koduasteroidilt, et ilu ja maailma tundma, mõistma ning hoidma õppida.

Oma teekonnal enne planeet Maale jõudmist käib prints kuuel asteroidil – igal neist elab üks täiskasvanu, kellega prints kohtub: kuningas, kellel pole kellegi üle valitseda; Uhkeldaja, kes peab ennast kõige imetlusväärsemaks oma elaniketa planeedil; joodik, kes joob, et unustada oma häbi sellepärast, et ta joob; ärimees, kes loendab tähti, sest arvab, et omab neid; laternasüütaja, kes korraldustele alludes süütab ja kustutab ühe lambi sekundis; geograaf, kes huvitub vaid faktidest ega pea lugu roosidest ning kes ise kunagi ühtegi maad pole külastanud.

Kui prints lõpuks Maale jõuab, satub ta kõrbe ja talle tundub, et see planeet on asustamata. Esimesena kohtub Väike Prints maoga, kes lubab tal aidata lahendada kõik küsimused ja ta koju tagasi saata, kui Prints seda soovi peaks. Veel kohtub Prints Maal edevaid roosipõõsaid ning avastab oma roosi väärtuse ja ainulaadsuse. Prints kohtub ka rebasega ning õpib taltsutamise ning vastutamise tähendust; samuti leiab taaskord kinnitust tõsiasi, et tema roos on ainulaadne ning ta vastutab selle eest.

Kõrbes kohtub ta ka loo peategelase lenduriga, kes on õnnetuse tõttu äärmuslikus olukorras ning janusse suremas. Koos Printsiga õnnestub neil läbi leida kaev. Printsil tekib koduigatsus. Läbi oma teekonna, vestluste lenduriga ning kohtumiste teiste tegelastega on ta saanud vastused oma küsimusele – mao mürgi abiga ta lahkub, lennates läbi tähtede oma koduplaneedi poole. Lendur saab oma lennuki korda ning lendab tagasi koju.

Väike prints lahkub oma koduplaneedilt, kuna avastab midagi tohutult ilusat, armub selsesse, aga ei oska temaga koos elada, teda hoida ja armastada. Tal on tarvis ära minna, et õppida maailma paremini mõistma ja aru saada, kuidas elada selle suure tunde, suure iluga. Ta saab oma vastused ja läheb tagasi. – lavastaja Mirko Rajas

Vormikirjeldus

Lavastuse keskmes on lendur, kes on tugevalt seotud kirjaniku enda elulooga. Mirko Rajase käsitluses on tegemist eelkõige Tonio ja tema abikaasa looga – printsi armastus roosi vastu sümboliseerib Tonio armastust oma naise vastu. Lavastuse teine peategelane Väike prints mõjub kummastava tegelasena, keda ei saa võtta reaalse inimesena – teda võib mõista kui Tonio kujutlust, hallutsinatsiooni, kes aitab lenduril raskest olukorrast üle saada.

Lavastuses hoiab lendurit elus armastus – prints meenutab talle, mis on tähtis ja mille nimel elada. Prints omakorda otsib sõpra.

Lavastus tegeleb peamiselt armastuse otsimise, leidmise ja mõtestamise vajadusega, mis on olemas igas inimeses. Lavastaja jaoks on lavastuse põhisõnumiks soov olla armastatud ja tahe armastada.

...

Nagu ka raamatus, on lavastuses mitmeid kihte ja sümboleid, milles on tõlgendamisruumi nii täiskasvanutele kui ka lastele.

Etenduse algus on tegelikult printsi rännaku lõpp-punkt – printsi kohtumine Tonioga toimub pärast tema jõudmist Maale ja kohtumisi rebase, mao jt-ga. Kohtumised planeetidel on kui Tonio rännak pahede või häirivate isikuomaduste juurde oma sisemuses. Peategelaste rollid on lahendatud psühholoogilise teatri vormis.

Tegevus toimub kõrbes, kosmoses ja planeetidel. Lavakujunduses domineerib suur lennuk, mida kasutatakse tegevuspaikade ja ruumide loomiseks. Lennuki tiib moodustab maapinnast kõrgema mängupinna, kus prints ja teised tegelased on justkui kõrgendatud, ebamaised. Lennuki hädamaandumine ja õhkutõus on heli-, valguse, video- ja lavakujunduse ühistööna väga efektne.

Lavastuses kasutatakse nuku- ja visuaalteatrivõtteid – näitlejad mängivad justkui suuri nukke, neil on maskid ja

kostüümid, mis kõik kokku loob neile nukulikud karakterid. Täielikult on nukktegelased Kuningas, Uhkeldaja ja madu, maskiteatrit kasutatakse rebase, Joodiku, Geograafi ja Laternasüütaja puhul. Iga tegelase välimuses on sümboolseid elemente, mis viitavad nende olemusele või tähendusele.

Planeetide tegelased on fantaasiamaailmast ehk mitte realistlikud, vaid äärmusesse viidud karakterid, ja näevad sedamoodi ka välja.

Oluline element kujunduses on paber – ajalehed, raamatud, lendlehed – „kultuurne prügi“, mis katab elutud maastikku. Kujunduses on kasutatud kollaseid ja siniseid toone, et luua mulje kõrbest ja kosmosest. Ühevärvilisel taustal tõusevad hästi esile värvikad ja eredad tegelased.

Kogu lava laiune videoekraan toetab sündmusi delikaatsete video-jooniste ja taustakujundustega.

ÜLESANDED LAVASTUSE KÄSITLEMISEKS KOOLITUNDIDES

1. Joonistamine I

Kujuta ette asteroidi B-612, kust Väike prints on pärit. Sellise nime on saanud ka üks päriselt eksisteeriv asteroid.

Joonista paberile enda nägemus Väikese prints kodu-asteroidist. Raamatu järgi on seal kolm tulemäge, samuti kasvab seal roos, keda Väike prints imetleb.

2. Joonistamine II

Väike prints külastab kuut planeeti ja kohtub igaühel erineva tegelasega. Kujutle, et ka sina oled kosmose-rändur, kes satub ühele nendest planeetidest. Vali üks planeet ja saada sellelt postkaart. **Kaardi esiküljele joonista pilt sellest, kuidas see planeet välja näeb, ja tagaküljele kirjuta sõnum oma klassikaaslastele.** Kirjelda oma sõnumis tegelast, keda planeedil kohtad, ning oma arvamust sellest tegelasest ja paigast.

3. Arutelu- või esseeteemad I

„Väikese prints“ raamatust pärineb palju mõtteteri, mis on väga kuulsad ja mida paljud inimesed teavad peast. Arutlege klassis ja seletage oma sõnadega lahti, mida „Väikese prints“ mõtteterad tähendavad:

- *Ainult lapsed teavad, mis on tähtis, aga suured inimesed, nemad ei saa kunagi millestki aru.*
- *Me vastutame kõige selle eest, mille me oleme taltsutanud.*
- *Ainult südamega näed hästi. Kõige tähtsam on see, mis silmadega ei paista.*
- *Olgu tegemist maja, tähtede või kõrbega – see, mis nad ilusaks teeb, on nähtamatu!*

4. Arutelu- või esseeteemad II

- „Väikese prints“ autori arvates saavad lapsed elust ja tähtsatest asjadest paremini ja lihtsamini aru kui täiskasvanud. Kas oled selle arvamusega nõus või mitte? Põhjenda.
- „Väike prints“ kirjutati ja avaldati II maailmasõja ajal. Kui, siis millist mõju avaldas sõda sellele loole? Kas see oleks teistsugune lugu, kui see oleks olnud kirjutatud rahuajal? Põhjenda oma arvamust.
- Mida tähendab sinu arvates väljend „näe südamega“? Kas keegi saab päriselt südamega „näha“? Kuidas? Kas inimesed peaksid laskma oma südamel neid juhtida või peaksid nad oma otsuste tegemisel lähtuma millestki muust (näiteks loogilisest mõtlemisest või usust)?

5. Tegelaste analüüs I

Prints külastab oma teekonnal kuut planeeti ja kohtub igal neist ühe tegelasega. Kes need olid ja millega nad tegelesid? Mida Väike prints neilt õppis?

KUNINGAS

UHKELDAJA

ÄRIMEES

JOODIK

LATERNASÜÜTAJA

GEOGRAAF

6. Tegelaste analüüs II

Täitke tegelaste kohta tabel, vastates küsimustele.

VÄIKE PRINTS

Milline on tema välimus ja iseloom?

omapärane, armas, uudishimulik, mõtlik, hooliv, siiras, naeruhimuline

Milliste sündmuste või katsumustega ta kokku puutub?

Väike prints lahkub oma koduplaneedilt, et avastada maailma, kuid saab teada, et see mida ta armastab, on tal juba kodus olemas.

Kuidas ta etenduse jooksul muutub?

Ta mõistab, et kellegi taltsutamine teeb ta tema jaoks eriliseks.

Ta saab aru, kui tähtis on roos tema jaoks.

LENDUR

Milline on tema välimus ja iseloom?

Milliste sündmuste või katsumustega ta kokku puutub?

Kuidas ta etenduse jooksul muutub?

ROOS

Milline on tema välimus ja iseloom?

Milliste sündmuste või katsumustega ta kokku puutub?

Kuidas ta etenduse jooksul muutub?

REBANE

Milline on tema välimus ja iseloom?

Milliste sündmuste või katsumustega ta kokku puutub?

Kuidas ta etenduse jooksul muutub?

MADU

Milline on tema välimus ja iseloom?

Milliste sündmuste või katsumustega ta kokku puutub?

Kuidas ta etenduse jooksul muutub?

7. Grupitöö I

Justustus „Väike prints” on **allegooria** – mõistukõneline lugu, millel on nii otsene tähendus ehk see, millest jutustatakse, kui ka sümbolne tähendus ehk see, millele vihjatakse. Allegooria kaudu räägitakse kellestki või millestki varjatult, teiste tegelaste või sümbolite kaudu. Allegoorilises tekstis kujutatud isikute, nähtuste, olukordade taga saab näha teisi isikuid, nähtusi, olukordi. „Väikeses printsis” on palju allegoorilisi ehk sümbolseid tegelasi, kes esindavad aegumatuid mõtteid ja tähendusi nagu näiteks armastus.

- Milliseid sümboleid ja allegoorilisi tähendusi võib nähtud lavastusest leida?
- Kas ka loos toimunud sündmustel on mingi muu kui otsene tähendus – milline?

Koostage grupitööna A1 mõisteleht, kuhu pange kirja nii leitud sümbolid kui ka nende tähendused, ning tutvustage seda pärast teistele gruppidele.

Näiteks: roosipöösad – ahvatlused

8. Grupitöö II

Olles „Väikese prints” etendust näinud või raamatut lugenud, teate te, et Väike prints kohtus Maal kõrbes piloodiga. See piloot ehk loo jutustaja on tegelikult raamatu autor ja enne kui ta Väikese printsiga kohtus, elas ta väga huvitavat elu. Raamatus jutustab ta meile loo Väiksest printsist, aga ei räägi kuigi palju iseenda kohta.

Moodustage grupid ja lugege natuke rohkem raamatu autori Antoine de Saint-Exupéri kohta kas siit õppematerjalist, oma õpikust või internetist. **Koostage A1 paberile ajatelg Exupéry elust**, mis algab tema sünniaastast 1900 ja lõppeb aastaga 1943, mil ta kirjutas „Väikese prints”. Märkige ajateljel aastaarvud ning sündmused tema elust – näiteks tema töö- ja elukohad ning saavutused.

Fakte autorist ja teosest „Väike prints”

Antoine de Saint-Exupéry võis printsi tegelaskujuks ammutada inspiratsiooni omaenda lapsepõlvest, kuna sõbrad ja vanemad andsid talle tema kuldsete lokkide tõttu nimeks *le Roi Soleil* (Päikesekuningas). Arvatud on ka seda, et Väikse Printsi prototüübiks võis olla filosoof Charles De Konincki 8-aastane poeg Thomas, keda autor kohtas 1942. aastal Kanadas Quebecis ja kes avaldas talle muljet nii blondide lokkide kui varaküpse arutluskäigu-ga. Kolmandad väidavad, et inspiratsiooniallikas võis olla hoopis Land Morrow Lindbergh, Ameerika lenduri Charles Lindberghi poeg, kellega Saint-Exupéry puutus kokku Long Islandil.

Antoine de Saint-Exupéry

Jutustus „Väike prints” hargneb kõrbes, kus loo jutustaja, lendur, on sunnitud lennuki rikke tõttu tegema hädamaandumise. See viitab selgelt Saint-Exupéry enda kogemusele, mida ta kirjeldab üksikasjalikult 1939. aastal ilmunud raamatus „Terre des hommes” (eesti keeles „Inimeste maa”, ilmus esimest korda Loomingu Raamatukogus 1958. aastal).

Pärast 18 tundi ja 36 minutit väldanud lendu tegid Saint-Exupéry ja tema kaaspiloot André Prévot 1935. aasta 30. detsembril kell 02:45 hädamaandumise Sahara kõrbes. Lendurid püüdsid ületada kiirusrekordit Pariis-Saigon lennul, mis toonuks neile auhinnarahana 150 000 franki. Lennukina kasutasid nad Caudron C-630 Simouni ja arvatav hädamaandumise koht oli Wadi el Natruni oru lähedal, mitte kaugel Niiluse deltast. Vaatamata suurele vedeliku-kaotusele õnnestus meestel imekombel ellu jääda. Nende kaardid olid algelised ja ebatäpsed. Ekseldes liivadüünide vahel, söögiks vaid mõni viinamari ja üks apelsin ning joogiks termos kohvi ja pisut veini, oli lenduritel kasutada vaid päeva jagu vedelikku. Mõlemad hakkasid nägema terendusi, millele järgnesid värvikad hallutsinatsioonid.

Kolmandaks päevaks olid mehed vedelikupuudusest nii kurnatud, et lakkasid higistamast. Lõpuks, neljandal päeval, avastas kaamelil ratsutav beduiin nad ja päästis mehed surmast.

...

Postilennuki piloodina Põhja-Aafrikas Sahara kõrbes lennates nägi Saint-Exupéry fennekrebast, kes tõenäoliselt inspireeris teda looma jutustusse rebase tegelaskuju. Kirjas öde Didile Lääne-Sahara Juby neemelt, kus Saint-Exupéry oli 1928. aastal lennuposti vahemaandumisjaama juht, jutustab ta vaimustunult kodustatud fennekrebase kasvatamisest.

...

Antoine de Saint-Exupéry' abikaasa Consuelo

Mitmed teadlased usuvad, et printsi lemmiku, edeva roosina, kujutas autor tõenäoliselt oma El Salvadori päritolu abikaasat Consuelo de Saint Exupéryd. Printsi väike koduplaneet on inspireeritud väikeriigist El Salvadorist, mis on tuntud vulkaanide rohkuse pärast. Hoolimata vastuolulisest abielust kandis Antoine Consuelot südames ja kujutas teda kui roosi, kes vajab kaitset ja hoolt. Saint-Exupéry truudusetust ja kõhklusit abielu suhtes sümboliseerib ääretu rooside väli, mille prints avastab teekonnal Maale. Tark rebane, kelles nähakse autori lähedast sõpra Sylvia Hamilton Reinhardti New Yorgist, ütleb printsile, et tema roos on ainulaadne ja eriline, sest see on ainus, keda prints armastab. Arvatakse, et jutustuse kõige tähendusrikkama lause – „ainult südamega näed hästi” – soovitas autoril kirja panna just Reinhardt.

...

„Väikest printsit“ on sageli kasutatud prantsuse keele algajate tasemel lugemisraamatuna. 2005. aastaks oli see tõlgitud enam kui 250 keelde ja murdesse, sealhulgas udmurdi, esperanto, aluri jpt keeled. Raamat on üks väheseid tänapäeval, mis on tõlgitud ladina keelde (ladina keeles kannab raamat pealkirja „Regulus vel Pueri Soli Sapiunt“). 2005. aastal tõlgiti raamat ka Põhja-Argentiina põlisrahva toba keelde, pealkirjaga „So Shiyaxauolec Nta’a“.

Näiteks 2011. aastaks oli korea keeles avaldatud „Väikesest printsist“ 47 trükki. Hiina keeles on ilmunud umbes 50 erinevat tõlget. Paljud neist kannavad tavapärase „Väikese printsit“ asemel pealkirja „Prints tähelt“ või „Täheprints“. Uurides sõnakasutust, nimisõnu ja muud sisu sellistes tõlgetes, oskavad lingvistid eristada tõlgete läheteallikat – kas see lähtub prantsuskeelsest originaalkäsikirjast, selle esimesest ingliskeelsest tõlkest, mille tegi Katherine Woods, või arvututest hilisematest tõlgetest.

...

Kirjastus Gallimard, Antoine de Saint-Exupéry' kirjastaja Prantsusmaal ei saanud jutustust avaldada enne Teise maailmasõja lõppu, kuna autori väljendusrikkad, ent kriitilised kirjutised keelustati varsti pärast seda, kui Prantsusmaal kehtestati Vichy režiim. Enne Prantsusmaa vabastamist levisid Saint-Exupéry kirjutised üksnes põranda all. Nii näiteks ilmus 1943. aasta veebruaris Lyo-

ni salatrükikojas 1000 eksemplari tema bestsellerist „Pilote de guerre“ („Lend Arrasse“), mis kirjeldas Saksamaa invasiooni Prantsusmaale.

Vene helilooja Lev Knipper kirjutas 1964. aastal „Väikesest printsist“ sümfoonia, mille kontsertesitus toimus alles 1978. aastal.

2002. aastal lõi helilooja Riccardo Cocciante prantsuskeelse muusikali „Le Petit Prince“, mis taaselustati Hongkongis 2007. aastal.

...

Enne euro kasutuselevõttu Prantsusmaal oli Antoine de Saint-Exupéry'd ja tema joonistatud väikest printsit kujutatud 50-frangisel rahatähel, mille kujundas Šveitsi kunstnik Roger Pfund. Võltsimisvastase meetmena oli rahatähele mikroskoopilistes mõõtmetes trükitud katkend „Väikesest printsist“, mida oli võimalik lugeda vaid tugeva suurendusklaasiga. 2007. aastal lasti käibele 20- ja 50-eurosed meenemündid tähistamaks 60 aasta möödumist „Väikese printsit“ esmatrükist.

...

Eesti keeles ilmus „Väike prints“ esmakordselt 1960. aastal Ott Ojamaa (1926–1996) tõlgituna ja Eesti Riikliku Kirjastuse väljaandena. Kordustrukid on ilmunud veel 1966. aastal (kogumikus „Õine lend“), 1993., 1999., 2002., 2003. ja 2009. aastal.